

ZNANI LUDZIE

Ciekawostki o Marii Skłodowskiej-Curie: 40 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 15.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Maria Skłodowska-Curie urodziła się 7 listopada 1867 r. w Warszawie i jako jedyna kobieta w historii dostała 2 Nagrody Nobla: z fizyki w 1903 r. i z chemii w 1911 r. Razem z Piotrem Curie odkryła polon, nazwany od Polski, i rad, a słowo „radioaktywność” sama wymyśliła. Jej imię noszą UMCS w Lublinie i Narodowy Instytut Onkologii, a na jej cześć nazwano pierwiastek kiur.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Maria Skłodowska urodziła się 7 listopada 1867 r. w Warszawie.
- W 1903 r. jako pierwsza kobieta otrzymała Nagrodę Nobla, a w 1911 r. drugą, tym razem z chemii.
- Polon, odkryty w 1898 r., nazwano od Polski.
- W 1911 r. przygotowała pierwszy wzorzec radu: 21,99 mg chlorku radu.
- 29 maja 1932 r. wzięła udział w otwarciu Instytutu Radowego w Warszawie.
- Muzeum jej imienia przy ul. Freta w Warszawie działa od 16 października 1967 r.
- W 1995 r. jako pierwsza kobieta spoczęła w Panteonie za własne zasługi.

Młodość i studia

1 Maria Skłodowska urodziła się 7 listopada 1867 r.

Maria Skłodowska urodziła się 7 listopada 1867 r. w Warszawie, w zaborze rosyjskim, jako 5. dziecko w rodzinie nauczycieli. Ojciec, nauczyciel szkoły średniej, dał jej pierwsze przygotowanie naukowe. Działała w studenckiej organizacji rewolucyjnej i uznała, że bezpieczniej będzie wyjechać z Warszawy.[1][2]

Źródła: The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15; Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Célébration du 150e anniversaire de la naissance de Marie Curie , Data publikacji: 2017.11.08, Data odczytu: 2026.10.15

2 Szkołę skończyła w 1883 r. ze złotym medalem

Maria Skłodowska ukończyła szkołę średnią w 1883 r. ze złotym medalem, a w klasie zawsze była pierwsza. Sama wspominała, że skończyła naukę, mając zaledwie 15 lat. Radość z medalu psuło to, że musiała uściśnąć dłoń zwierzchnikowi szkolnictwa w zaborze rosyjskim. Uczyła się też na nielegalnym Uniwersytecie Latającym, którego zajęcia odbywały się w zmieniających się miejscach.[3]

Źródło: American Institute of Physics, Marie Curie and the Science of Radioactivity (wystawa online, tekst w PDF) , Data odczytu: 2026.10.19

3 Przez 3 lata była guwernantką, by siostra mogła studiować

Niespełna 17-letnia Maria Skłodowska umówiła się z siostrą Bronisławą, że ta podejmie studia medyczne, a Maria będzie pracować jako nauczycielka domowa. Przez kolejne 3 lata była dobrze opłacaną guwernantką na wsi ok. 150 km na północ od Warszawy. Na studia do Paryża wyjechała dopiero jesienią 1891 r.[3]

Źródło: American Institute of Physics, Marie Curie and the Science of Radioactivity (wystawa online, tekst w PDF) , Data odczytu: 2026.10.19

4 W 1893 r. była najlepsza na egzaminie z fizyki na Sorbonie

W 1891 r., w wieku 24 lat, Maria wyjechała do Paryża na studia na Sorbonie. W 1893 r. zajęła 1. miejsce na liście absolwentów fizyki, a rok później 2. miejsce na studiach matematycznych. W 1896 r. jako najlepsza w swojej grupie zdała egzamin nauczycielski.[4][1]

Źródła: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15

5 Ślub z Piotrem Curie odbył się w lipcu 1895 r.

Maria poznała Piotra Curie w 1894 r. Był od niej o 8 lat starszy i był już znanym fizykiem: w wieku 21 lat razem z bratem Jacques'em odkrył piezoelektryczność. Pobrali się w lipcu 1895 r. w ratuszu w Sceaux, gdzie mieszkali rodzice Piotra. Ich córka Irena urodziła się we wrześniu 1897 r.[4][1]

Źródła: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15

6 W podróż poślubną w 1895 r. pojechali na rowerach

W lipcu 1895 r. Maria i Piotr Curie wzięli skromny ślub cywilny, bo żadne z nich nie chciało ceremonii kościelnej. W podróż poślubną wyruszyli na rowerach, które kupili za pieniądze otrzymane w prezencie ślubnym. Na tych rowerach objeżdżali wspólnie Francję.[3]

Źródło: American Institute of Physics, Marie Curie and the Science of Radioactivity (wystawa online, tekst w PDF) , Data odczytu: 2026.10.19

Polon, rad i Nagrody Nobla

7 W 1898 r. zbadała tor i wymyśliła słowo „radioaktywność”

W kwietniu 1898 r. Maria Curie wykazała, że związki toru, podobnie jak związki uranu, wysyłają promienie Becquerela. Do opisu zachowania uranu i toru wymyśliła słowo „radioaktywność”, od łacińskiego słowa oznaczającego promień. 14 kwietnia 1898 r. razem z Piotrem Curie i Gustave'em Bémontem zaczęła badać blendę smolistą, 2,5 raza aktywniejszą od uranu.[3][5]

Źródła: American Institute of Physics, Marie Curie and the Science of Radioactivity (wystawa online, tekst w PDF) , Data odczytu: 2026.10.20; Adloff J.-P., A Short History of Polonium and Radium , Data odczytu: 2026.10.20

8 Polon odkryli w lipcu 1898 r.

Pod koniec czerwca 1898 r. Curie mieli substancję ok. 300 razy bardziej aktywną niż uran. W pracy z lipca 1898 r. napisali, że wydobyty z blendy smolistej materiał zawiera nieznanego wcześniej metal. Nowy pierwiastek nazwano polonem od kraju, w którym urodziła się Maria.[4][1]

Źródła: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15

9 Rad ogłosili 26 grudnia 1898 r.

26 grudnia 1898 r. Curie poinformowali Francuską Akademię Nauk, że trafili na kolejną, bardzo aktywną substancję, zachowującą się chemicznie prawie jak bar. Był to rad. Maria przerabiała naraz po 20 kg surowca, a po tysiącach krystalizacji uzyskała z kilku ton materiału 1 decygram niemal czystego chlorku radu.[4]

Źródło: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

10 Masę atomową radu wyznaczyła 21 lipca 1902 r.

21 lipca 1902 r. Maria Skłodowska-Curie wyznaczyła masę atomową radu na 225 ± 1 , a dziś przyjmowana wartość to 226,0254. Użyła świecącej własnym światłem próbki 0,120 g chlorku radu, milion razy aktywniejszej od uranu. W czerwcu 1903 r. przedstawiła na Sorbonie pracę doktorską „Badania nad substancjami promieniotwórczymi”.[5]

Źródło: Adloff J.-P., A Short History of Polonium and Radium , Data odczytu: 2026.10.19

11 Jej notatki są radioaktywne do dziś

Kto chce zajrzeć w Bibliotekę Narodowej Francji do 3 czarnych zeszytów z notatkami Curie z grudnia 1897 r. i kolejnych 3 lat, musi podpisać oświadczenie, że robi to na własne ryzyko. Ich papiery wciąż wyraźnie promieniają. Okres połowicznego rozpadu radu wynosi 1620 lat.[4]

Źródło: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

12 W 1903 r. jako pierwsza kobieta dostała Nobla

W 1903 r. Nagrodę Nobla z fizyki podzielono: połowę otrzymał Henri Becquerel za odkrycie promieniotwórczości, a po 1/4 Maria i Piotr Curie za wspólne badania nad tym zjawiskiem. Maria była pierwszą kobietą nagrodzoną Noblem. Piotr w liście z 6 sierpnia 1903 r. napisał, że bardzo chciałby być brany pod uwagę razem z żoną.[6][4][2]

Rekord Źródła: The Nobel Prize, The Nobel Prize in Physics 1903 , Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15; Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Célébration du 150e anniversaire de la naissance de Marie Curie , Data publikacji: 2017.11.08, Data odczytu: 2026.10.15

13 W 1911 r. zdobyła drugiego Nobla

W 1911 r. Maria Skłodowska-Curie samodzielnie otrzymała Nagrodę Nobla z chemii za odkrycie radu i polonu, wyodrębnienie radu i badanie jego związków. Była pierwszą osobą z 2 Nagrodami Nobla. Do 2026 r. pozostaje jedyną kobietą nagrodzoną 2 razy, a według francuskiego ministerstwa nauki jedyną osobą z Nobelami w 2 różnych dziedzinach naukowych.[7][8][2]

Rekord Źródła: The Nobel Prize, Marie Curie – Facts (Nobel Prize in Chemistry 1911) , Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Nobel Prize-awarded women , Data odczytu: 2026.10.15; Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Célébration du 150e anniversaire de la naissance de Marie Curie , Data publikacji: 2017.11.08, Data odczytu: 2026.10.15

14 Rodzina Curie to najbardziej utytułowana rodzina noblowska

Rodzina Curie jest według Fundacji Noblowskiej najbardziej utytułowaną „rodziną noblowską”: 4 jej członków otrzymało łącznie 3 Nagrody Nobla. Maria dostała 2, w tym Nobla z fizyki z 1903 r. wspólnie z Piotrem, a w 1935 r. ich córka Irena Joliot-Curie z mężem Fryderykiem Joliot dostali Nagrodę Nobla z chemii za syntezę nowych pierwiastków promieniotwórczych. Maria nie dożyła ich nagrody.[9][10][4]

Źródła: The Nobel Prize, Facts on the Nobel Prize in Chemistry , Data publikacji: 2009.10.05, Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Irène Joliot-Curie – Facts , Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

Uczona o światowej sławie

15 W 1910 r. uzyskała czysty metaliczny rad

W 1910 r. Maria Skłodowska-Curie razem z André Debierne’em wyodrębniła czysty metaliczny rad. W tym samym roku napisała „Traktat o promieniotwórczości”, uznawany za publikację założycielską tej nowej nauki. Debierne (1874–1949) pomagał jej także w pracach nad międzynarodowym wzorcem radu.[11]

Źródło: Université PSL i Musée Curie, Trials, tribulations and consecration (1906–1919), wystawa wirtualna Marie Curie 1867–1934 , Data odczytu: 2026.10.19

16 Jednostkę kiur nazwano w 1910 r.

Jednostkę aktywności promieniotwórczej kiur (Ci) nazwał w 1910 r. komitet, w którym zasiadała też Maria Curie. 1 kiur to $3,7 \times 10^1$ rozpadów na sekundę, czyli mniej więcej tyle, ile zachodzi w ciągu sekundy w 1 gramie radu. Komitet podał, że nazwa honoruje Piotra Curie, choć część jego członków twierdziła później, że chodziło także lub wyłącznie o Marię. W 1975 r. w układzie SI zastąpił go bekerel.[12]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, curie (unit of measurement) , Data publikacji: 2022.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

17 Wzorzec radu z 1911 r. zawierał 21,99 mg chlorku radu

W 1911 r. Maria Skłodowska-Curie przygotowała 21,99 mg czystego chlorku radu w zatopionej szklanej rurce. Był to pierwszy wzorzec radu, nazywany dziś „wzorcem Marii Curie”. Przechowywano go w Międzynarodowym Biurze Miar (BIPM) w Sèvres pod Paryżem. Kopie wzorca wykonywał Otto Hönigschmid w Wiedniu, a Stany Zjednoczone otrzymały swój wzorzec w grudniu 1913 r.[13][11]

Źródła: National Institute of Standards and Technology (NIST), 1913: The U.S. Curie Standard , Data publikacji: 2009.08.13, Data odczytu: 2026.10.20; Université PSL i Musée Curie, Trials, tribulations and consecration (1906–1919) , Data odczytu: 2026.10.20

18 W 1911 r. była jedyną kobietą na 1. Kongresie Solvaya

Od 27 do 31 października 1911 r. Maria Skłodowska-Curie uczestniczyła w 1. Radzie Fizyki Solvaya. Była jedyną kobietą na tym pierwszym spotkaniu i na wielu kolejnych. W listopadzie 1911 r. skrajnie prawicowa prasa rozpętała przeciw niej kampanię oszczerstw z powodu jej związku z fizykiem Paulem Langevinem.[11]

Źródło: Université PSL i Musée Curie, Trials, tribulations and consecration (1906–1919), wystawa wirtualna Marie Curie

1867–1934 , Data odczytu: 2026.10.19

19 Akademia Nauk odrzuciła ją w 1911 r. po 2 turach głosowania

23 stycznia 1911 r. Francuska Akademia Nauk głosowała nad przyjęciem Marii Skłodowskiej-Curie w obecności dziennikarzy i tłumu gapiów. W 1. turze przegrała 1 głosem, w 2. różnicą 2 głosów. Oddano 58 głosów. Nagroda Nobla z 1903 r. i poparcie m.in. Henriego Poincarégo nie wystarczyły.[4]

Źródło: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

20 Instytut Radowy w Paryżu postanowiono założyć w 1909 r.

W 1909 r. Uniwersytet Paryski i Instytut Pasteura postanowiły utworzyć Instytut Radowy do badania promieniowania. Budowa ruszyła w 1911 r., a budynki były prawie gotowe, gdy w 1914 r. wybuchła I wojna światowa. Budynek ten przez 45 lat służył badaniom promieniowania, a dziś działa w nim Musée Curie.[14]

Źródło: Musée Curie, Exposition 10 ans du Musée Curie (chronologia) , Data odczytu: 2026.10.19

21 W 1922 r. weszła do Akademii Medycyny

W 1922 r. Maria Skłodowska-Curie została wybrana do francuskiej Akademii Medycyny. Została też wiceprzewodniczącą Komisji Współpracy Intelktualnej Ligi Narodów w Genewie. Według Amerykańskiego Instytutu Fizyki pracowała w tej komisji przez ostatnie 12 lat życia, mimo obowiązków w laboratorium.[15][16]

Źródła: Université PSL i Musée Curie, An internationally known public figure (1919–1934) , Data odczytu: 2026.10.20; American Institute of Physics, The Radium Institute (1919–1934) , Data odczytu: 2026.10.20

22 Jej instytut opublikował w latach 1919–1934 aż 483 prace

W latach 1919–1934 naukowcy z paryskiego Instytutu Radowego Marii Skłodowskiej-Curie opublikowali 483 prace. Sama Maria Skłodowska-Curie była autorką 31 artykułów i książek z tej liczby. W instytucie pracowało jednocześnie 3–4 tuziny badaczy, czyli ok. 36–48 osób.[16]

Źródło: American Institute of Physics, The Radium Institute (1919–1934) , Data odczytu: 2026.10.19

23 W 1926 r. odwiedziła Rio de Janeiro

W maju i czerwcu 1921 r. Maria Skłodowska-Curie podróżowała z córkami po Stanach Zjednoczonych, gdzie przyjęto ją wyjątkowo serdecznie. Później jej podróże prowadziły m.in. do Pragi w czerwcu 1925 r., do Rio de Janeiro w lipcu i sierpniu 1926 r. oraz do Madrytu w 1933 r. Uczelnie i kolegia kobiece, w których wygłaszała odczyty, nagradzały ją dyplomami honorowymi.[15]

Źródło: Université PSL i Musée Curie, An internationally known public figure (1919–1934), wystawa wirtualna Marie Curie 1867–1934 , Data odczytu: 2026.10.19

Życie po śmierci Piotra

24 Piotr Curie zginął 19 kwietnia 1906 r.

19 kwietnia 1906 r. Piotr Curie zginął pod kołami wozu konnego koło Pont Neuf w Paryżu. Maria została sama z 2 córkami: 9-letnią Ireną i 2-letnią Ewą. Odmówiła przyjęcia renty, mówiąc, że ma 38 lat i może się utrzymać. W listopadzie 1906 r. wygłosiła swój pierwszy wykład na Sorbonie.[4]

Źródło: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

25 W 1906 r. jako pierwsza kobieta zaczęła wykładać na Sorbonie

Po śmierci męża w 1906 r. Maria Skłodowska-Curie objęła po nim stanowisko profesora fizyki ogólnej na Wydziale Nauk Sorbony. Była pierwszą kobietą na tym stanowisku. Według francuskiego ministerstwa szkolnictwa wyższego była też pierwszą kobietą kierującą laboratorium uniwersyteckim we Francji.[1][2][4]

Źródła: The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15; Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Célébration du 150e anniversaire de la naissance de Marie Curie , Data publikacji: 2017.11.08, Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

26 W czasie wojny wyposażyła ponad 20 ruchomych pracowni RTG

W czasie I wojny światowej Maria Skłodowska-Curie wyposażyła w aparaty rentgenowskie ponad 20 samochodów działających jako ruchome punkty medyczne i ok. 200 stałych pracowni. Sama prowadziła jeden z pojazdów, szkoliła młode kobiety i pomagała lokalizować odłamki w ciałach rannych. Jej pierwszą asystentką była córka Irena, wtedy 17-letnia.[4][17][18]

Źródła: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.20; The Nobel Prize, Marie Curie – Facts , Data odczytu: 2026.10.20; American Institute of Physics, War Duty (1914–1919) , Data odczytu: 2026.10.20

27 Rad wiozła do Bordeaux w 20-kilogramowym pojemniku

Na początku I wojny światowej w 1914 r. Maria Skłodowska-Curie zawiozła swój rad pociągiem do Bordeaux w ciężkim, 20-kilogramowym ołowianym pojemniku. Nie była w stanie sama go nieść. Następnego dnia oddała go do skarbcza bankowego i wróciła do Paryża pociągiem zatłoczonym żołnierzami.[4]

Źródło: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

28 W 1921 r. dostała w USA 1 gram radu

W 1921 r. prezydent USA Warren Harding w imieniu amerykańskich kobiet wręczył Marii Skłodowskiej-Curie 1 gram radu w uznaniu jej zasług dla nauki. Wcześniej mówiła dziennikarce Marie Meloney, że jej laboratorium ma niewiele ponad 1 gram radu, podczas gdy badacze w USA dysponowali ok. 50 gramami.[1][4]

Źródła: The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

Związki z Polską

29 Pracownię w Warszawie otwarto w listopadzie 1913 r.

W listopadzie 1913 r. przy Towarzystwie Naukowym Warszawskim otwarto Pracownię Radiologiczną im. Mirosława Kernbauma. Według Narodowego Instytutu Onkologii była to pierwsza instytucja naukowa na ziemiach polskich, którą Maria Skłodowska-Curie aktywnie współtworzyła. Uczona podarowała pracowni 100 mg bromku radu, a w 1921 r. przekazała jej 1000 dolarów.[19][20]

Źródła: Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Dzieje Instytutu , Data odczytu: 2026.10.20; Gwiazdowska B. i in., Kamieniem węgielnym był rad , Data odczytu: 2026.10.20

30 Kamień węgielny pod Instytut Radowy położono 7 czerwca 1925 r.

W czerwcu 1921 r. w Chicago Maria Skłodowska-Curie publicznie zaapelowała o utworzenie Instytutu Radowego w niepodległej Polsce. 7 czerwca 1925 r. wzięła udział w położeniu kamienia węgielnego przy ul. Wawelskiej w Warszawie. W październiku 1929 r. prezydent USA Herbert Hoover wręczył jej czek na 50 000 dolarów na rad dla tego instytutu.[21][19]

Źródła: Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Kamienie milowe , Data odczytu: 2026.10.15; Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Dzieje Instytutu , Data odczytu: 2026.10.15

31 Instytut Radowy otwarto 29 maja 1932 r.

29 maja 1932 r. przy ul. Wawelskiej 15 w Warszawie odbyło się oficjalne otwarcie Instytutu Radowego im. Marii Skłodowskiej-Curie, w obecności samej uczzonej. Część kliniczną otwarto już w styczniu 1932 r. Siłą napędową budowy była starsza siostra Marii, dr Bronisława Dłuska. Dziś to Narodowy Instytut Onkologii.[19][21]

Źródła: Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Dzieje Instytutu , Data odczytu: 2026.10.15; Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Kamienie milowe , Data odczytu: 2026.10.15

32 Dom urodzenia przy ul. Freta zniszczono w 1944 r.

Kamienicę przy ulicy Freta w Warszawie, miejsce urodzin Marii Skłodowskiej, Niemcy zniszczyli w 1944 r. po upadku Powstania Warszawskiego. Od 1859 r. matka Marii prowadziła tam pensję dla dziewcząt, a rodzina mieszkała prawdopodobnie w mniejszym budynku za szkołą do 1868 r. Dom odbudowano w latach 1951–1954. Ocalała tablica z 1932 r. upamiętniająca narodziny uczzonej.[22]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Maria Skłodowska-Curie Museum , Data publikacji: 2024.02.22, Data odczytu: 2026.10.19

33 Muzeum przy ul. Freta 16 otwarto w 1967 r.

Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie przy ulicy Freta 16 w Warszawie otwarto 16 października 1967 r., w 100. rocznicę urodzin uczzonej. Prowadzi je Polskie Towarzystwo Chemiczne, którego Maria była członkiem honorowym od 1924 r. Do zbiorów trafiła kolekcja przyrządów, listów i pamiątek, którą w 1951 r. przekazała starsza córka uczzonej Irena Joliot-Curie.[22][23]

Źródła: Encyclopaedia Britannica, Maria Skłodowska-Curie Museum , Data publikacji: 2024.02.22, Data odczytu: 2026.10.19; European Chemical Society (EuChemS), Maria Skłodowska-Curie Museum, Warsaw, Poland , Data odczytu: 2026.10.19

34 UMCS nosi jej imię od 1944 r.

23 października 1944 r. Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego powołał w Lublinie uniwersytet imienia Marii Curie-Skłodowskiej. Pierwszym rektorem UMCS został prof. Henryk Raabe. Uczelnia zaczęła od 4 wydziałów: lekarskiego, rolnego, weterynaryjnego i przyrodniczego, a 9 stycznia 1945 r. otworzyła 5. wydział, farmaceutyczny.[24]

Źródło: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, UMCS History , Data odczytu: 2026.10.19

35 Sejm ogłosił 2011 r. Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie

3 grudnia 2010 r. Sejm RP przyjął uchwałę, w której ogłosił rok 2011 Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie. Okazją była 100. rocznica przyznania jej Nagrody Nobla z chemii za odkrycie polonu i radu. W uchwale Sejm oddał hołd „jednemu z najwybitniejszych naukowców naszych czasów”. Uchwałę opublikowano w Monitorze Polskim nr 96, poz. 1091.[25]

Źródło: Sejm RP, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 grudnia 2010 r. w sprawie ustanowienia roku 2011 Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie (M.P. 2010 nr 96 poz. 1091) , Data odczytu: 2026.10.19

36 Jej portret trafił na banknot 20 000 zł z 1989 r.

Banknot o nominale 20 000 zł z popiersiem Marii Skłodowskiej-Curie wprowadził zarządzeniem prezes NBP ze stycznia 1989 r. Na banknocie widnieje data „Warszawa, 1 lutego 1989 r.”. Popiersie uczzonej wydrukowano w ciemnobrązowym kolorze, a obok umieszczono napis „Maria Skłodowska-Curie”. Banknot miał wymiary 138 × 63 mm.[26]

Źródło: Narodowy Bank Polski, Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 25 stycznia 1989 r. w sprawie ustalenia wzoru banknotu nominalnej wartości 20000 zł (M.P. 1989 nr 2 poz. 15) , Data odczytu: 2026.10.20

37 W 2011 r. NBP wydał banknot 20 zł z jej wizerunkiem

25 listopada 2011 r. NBP wprowadził do obiegu banknot o nominale 20 zł upamiętniający 100. rocznicę przyznania Marii Skłodowskiej-Curie Nagrody Nobla z chemii. Nakład wyniósł 60 000 sztuk. Na awersie jest wizerunek uczzonej i budynek Sorbony, a na rewersie medal noblowski, cytat z jej przemówienia o radzie i siedziba Instytutu Radowego w Warszawie.[27]

Źródło: Narodowy Bank Polski, Banknot kolekcjonerski 100. rocznica przyznania Nagrody Nobla Marii Skłodowskiej-Curie (20 zł) , Data odczytu: 2026.10.19

Śmierć i pamięć

38 Zmarła 4 lipca 1934 r.

Maria Skłodowska-Curie zmarła 4 lipca 1934 r. w Sallanches we Francji na białaczkę. W czasie wojny razem z córką była narażona na duże dawki promieniowania, a ówcześni badacze, jak Ernest Rutherford, nie zdawali sobie sprawy z zagrożeń. Dożyła odkrycia sztucznej promieniotwórczości przez córkę i zięcia, ale nie Nagrody Nobla, którą otrzymali za nie w 1935 r.[17][4]

Źródła: The Nobel Prize, Marie Curie – Facts , Data odczytu: 2026.10.15; The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

39 W 1995 r. spoczęła w Panteonie za własne zasługi

20 kwietnia 1995 r. szczątki Marii i Piotra Curie przeniesiono z cmentarza w Sceaux do paryskiego Panteonu. Maria była pierwszą kobietą pochowaną tam za własne zasługi. Wcześniej spoczywała tam tylko Sophie Berthelot, ale jako żona chemika Marcelina Berthelota.[4][2]

Rekord Źródła: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15; Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Célébration du 150e anniversaire de la naissance de Marie Curie , Data publikacji: 2017.11.08, Data odczytu: 2026.10.15

40 Pierwiastek kiur (96) nazwano na cześć Curie

Kiur, sztuczny pierwiastek o liczbie atomowej 96 z grupy aktynowców, odkryli latem 1944 r. amerykańscy chemicy Glenn T. Seaborg, Ralph A. James i Albert Ghiorso. Pracowali wtedy na Uniwersytecie Chicagowskim. Nazwę kiur nadano pierwiastkowi na cześć Piotra i Marii Curie.[28]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, curium (chemical element) , Data publikacji: 2024.02.29, Data odczytu: 2026.10.19

Maria Skłodowska-Curie w liczbach

Parametr | Wartość

Data urodzenia | 7 listopada 1867 r.

Wyjazd do Paryża | jesień 1891 r.

Odkrycie polonu | lipiec 1898 r.

Masa atomowa radu wyznaczona w 1902 r. | 225 ± 1

Nagrody Nobla | 2 (fizyka 1903, chemia 1911)

Pierwszy wzorzec radu (1911) | 21,99 mg chlorku radu

Prace Instytutu Radowego w Paryżu (1919–1934) | 483

Otwarcie Instytutu Radowego w Warszawie | 29 maja 1932 r.

Data śmierci | 4 lipca 1934 r.

Pierwiastek kiur (odkryty w 1944 r.) | liczba atomowa 96

Źródła danych: The Nobel Prize (Nobel Prize Outreach), American Institute of Physics, Chemistry International (IUPAC), NIST, Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Encyclopaedia Britannica. Stan na 19 października 2026 r.

Mity i fakty o Marii Skłodowskiej-Curie

FAŁSZ

„Maria Skłodowska-Curie dostała pierwszego Nobla sama”

W 1903 r. otrzymała 1/4 nagrody z fizyki, wspólnie z Piotrem Curie; połowę dostał Henri Becquerel. Samodzielnie nagrodzono ją dopiero w 1911 r. z chemii.[6]

Źródło: The Nobel Prize, The Nobel Prize in Physics 1903 , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Maria Skłodowska-Curie została przyjęta do Francuskiej Akademii Nauk w 1911 r.”

W 1911 r. przegrała wybory do Akademii różnicą 1 głosu w pierwszej turze i 2 głosów w drugiej.[4]

Źródło: The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium , Data

publikacji: 1996.12.01, Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Polon nazwano na cześć Piotra Curie”

Polon nazwano od Polski, kraju, w którym urodziła się Maria.[1]

Źródło: The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical , Data odczytu: 2026.10.15

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Jednostkę kiur nazwano na cześć Marii Curie”

Komitet z 1910 r. podał, że nazwa honoruje Piotra Curie, ale część jego członków twierdziła później, że chodziło także lub wyłącznie o Marię.[12]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, curie (unit of measurement) , Data publikacji: 2022.12.06, Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Po wyjeździe do Paryża Maria Skłodowska-Curie nie angażowała się w sprawy polskiej nauki”

Podarowała warszawskiej Pracowni Radiologicznej 100 mg bromku radu, w 1925 r. przyjechała na poświęcenie kamienia węgielnego pod Instytut Radowy, a w 1932 r. była na jego otwarciu.[20][21]

Źródła: Gwiazdowska B. i in., Kamieniem węgielnym był rad , Data odczytu: 2026.10.19; Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Kamienie milowe , Data odczytu: 2026.10.19

Źródła

1. The Nobel Prize, Marie Curie – Biographical. Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/physics/1903/marie-curie/biographical/>. Data odczytu: 2026.10.15.
2. Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Célébration du 150e anniversaire de la naissance de Marie Curie. Adres: <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/celebration-du-150e-anniversaire-de-la-naissance-de-marie-curie-49204>. Data publikacji: 2017.11.08. Data odczytu: 2026.10.15.
3. American Institute of Physics, Marie Curie and the Science of Radioactivity (wystawa online, tekst w PDF). Adres: <https://history.aip.org/exhibits/curie/curie.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.
4. The Nobel Prize, Marie and Pierre Curie and the discovery of polonium and radium. Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/themes/marie-and-pierre-curie-and-the-discovery-of-polonium-and-radium/>. Data publikacji: 1996.12.01. Data odczytu: 2026.10.15.
5. Adloff J.-P., A Short History of Polonium and Radium. Wydawca: Chemistry International (IUPAC). Wydanie: t. 33, nr 1, 2011. Adres: https://list.iupac.org/publications/ci/2011/3301/5_adloff.html. Data odczytu: 2026.10.20.
6. The Nobel Prize, The Nobel Prize in Physics 1903. Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/physics/1903/summary/>. Data odczytu: 2026.10.15.
7. The Nobel Prize, Marie Curie – Facts (Nobel Prize in Chemistry 1911). Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/chemistry/1911/marie-curie/facts/>. Data odczytu: 2026.10.15.
8. The Nobel Prize, Nobel Prize-awarded women. Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/lists/nobel-prize-awarded-women/>. Data odczytu: 2026.10.15.
9. The Nobel Prize, Facts on the Nobel Prize in Chemistry. Adres:

<https://www.nobelprize.org/prizes/facts/facts-on-the-nobel-prize-in-chemistry/>. Data publikacji: 2009.10.05. Data odczytu: 2026.10.15.

10. The Nobel Prize, Irène Joliot-Curie – Facts. Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/chemistry/1935/joliot-curie/facts/>. Data odczytu: 2026.10.15.

11. Université PSL i Musée Curie, Trials, tribulations and consecration (1906–1919), wystawa wirtualna Marie Curie 1867–1934. Adres: <https://explore.psl.eu/en/discover/virtual-exhibits/marie-curie-1867-1934/trials-tribulations-and-consecration-1906-1919>. Data odczytu: 2026.10.19.

12. Encyclopaedia Britannica, curie (unit of measurement). Adres: <https://www.britannica.com/print/article/146868>. Data publikacji: 2022.12.06. Data odczytu: 2026.10.19.

13. National Institute of Standards and Technology (NIST), 1913: The U.S. Curie Standard. Adres: <https://www.nist.gov/node/444826>. Data publikacji: 2009.08.13. Data odczytu: 2026.10.20.

14. Musée Curie, Exposition 10 ans du Musée Curie (chronologia). Adres: https://musee.curie.fr/.uploads/2022-10/5257_curie-expo-10-ans_ok_ok-rvb-ce9c3f83.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

15. Université PSL i Musée Curie, An internationally known public figure (1919–1934). Adres: <https://explore.psl.eu/en/discover/virtual-exhibits/marie-curie-1867-1934/internationally-known-public-figure-1919-1934>. Data odczytu: 2026.10.20.

16. American Institute of Physics, The Radium Institute (1919–1934). Adres: https://history.aip.org/exhibits/curie/radinst2_text.htm. Data odczytu: 2026.10.20.

17. The Nobel Prize, Marie Curie – Facts. Adres: <https://www.nobelprize.org/prizes/physics/1903/marie-curie/facts/>. Data odczytu: 2026.10.20.

18. American Institute of Physics, War Duty (1914–1919). Adres: https://history.aip.org/exhibits/curie/war1_text.htm. Data odczytu: 2026.10.20.

19. Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Dzieje Instytutu. Adres: <https://nio.gov.pl/dzieje-instytutu>. Data odczytu: 2026.10.20.

20. Gwiazdowska B. i in., Kamieniem węgielnym był rad. Wydawca: Nowotwory. Wydanie: t. 50, nr 4, 2000. Strony: 410–416. Adres: https://journals.viamedica.pl/nowotwory_journal_of_oncology/article/download/53826/40464. Data odczytu: 2026.10.20.

21. Narodowy Instytut Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie, Kamienie milowe. Adres: <https://nio.gov.pl/kamienie-milowe>. Data odczytu: 2026.10.15.

22. Encyclopaedia Britannica, Maria Skłodowska-Curie Museum. Adres: <https://www.britannica.com/print/article/2243320>. Data publikacji: 2024.02.22. Data odczytu: 2026.10.19.

23. European Chemical Society (EuChemS), Maria Skłodowska-Curie Museum, Warsaw, Poland. Adres: <https://www.euchems.eu/awards/euchems-historical-landmarks/maria-sklodowska-curie-museum-warsaw-poland/>. Data odczytu: 2026.10.19.

24. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, UMCS History. Adres: <https://rekrutacja.umcs.pl/en/umcs-history>. Data odczytu: 2026.10.19.

25. Sejm RP, Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 grudnia 2010 r. w sprawie ustanowienia roku 2011 Rokiem Marii Skłodowskiej-Curie (M.P. 2010 nr 96 poz. 1091). Adres: <https://eli.gov.pl/api/acts/MP/2010/1091/text/O/M20101091.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.

26. Narodowy Bank Polski, Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 25 stycznia 1989 r. w sprawie ustalenia wzoru banknotu nominalnej wartości 20000 zł (M.P. 1989 nr 2 poz. 15). Adres: <https://eli.gov.pl/eli/MP/1989/15/ogl>. Data odczytu: 2026.10.20.

27. Narodowy Bank Polski, Banknot kolekcjonerski 100. rocznica przyznania Nagrody Nobla Marii Skłodowskiej-Curie (20 zł). Adres: https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/10/2011_banknot_100_rocznica_rocznica_Nobla_Marii_Sklodowskiej-Curie_20zl_en.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

28. Encyclopaedia Britannica, curium (chemical element). Adres: <https://britannica.com/print/article/146954>. Data publikacji: 2024.02.29. Data odczytu: 2026.10.19.